Pestprotocol SWS De Stroming

Inleiding

Op onze school vinden we het belangrijk dat ieder kind zich veilig, gezien en gewaardeerd voelt. Een positief en veilig klimaat is de basis voor goed leren en prettig samenleven. Wij willen dat leerlingen met plezier naar school gaan en dat iedereen – leerlingen, ouders en onderwijsprofessionals – zich betrokken en gerespecteerd voelt. Pesten past niet binnen die visie.

Wij werken met de methode *Vreedzaam*, een aanpak waarin kinderen leren om samen te werken, conflicten op een respectvolle manier op te lossen en verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar en de groep. Deze manier van werken sluit aan bij onze vier kernwaarden: vertrouwen, gelijkwaardigheid, ontmoeting en vrijheid. Deze waarden vormen het fundament van ons pedagogisch handelen en zijn zichtbaar in de manier waarop we met elkaar omgaan.

- Vertrouwen: we bouwen aan een veilige omgeving waarin iedereen zich vrij voelt om zichzelf te zijn.
- Gelijkwaardigheid: we behandelen elkaar met respect en waarderen ieders unieke bijdrage.
- Ontmoeting: we luisteren naar elkaar, gaan in gesprek en zoeken samen naar oplossingen.
- Vrijheid: we geven ruimte aan eigen keuzes en meningen, binnen duidelijke en veilige grenzen.

Dit pestprotocol geldt voor alle leerlingen van De Stroming. Het biedt houvast voor de onderwijsprofessionals en medewerkers van de school en geeft inzicht aan ouder(s)/verzorger(s) in de manier waarop wij gezamenlijk zorgen voor een veilige en vreedzame leeromgeving.

Het pestprotocol bestaat uit vier onderdelen:

- Methode Vreedzaam: de pedagogische en sociale basis van ons handelen.
- Preventie: hoe we pesten proberen te voorkomen en een positieve groepssfeer bevorderen.
- Signalering: hoe we pestgedrag herkennen en bespreekbaar maken.
- Aanpak: welke stappen we ondernemen wanneer er sprake is van pestgedrag.

Samen dragen we de verantwoordelijkheid voor een school waarin ieder kind zich veilig voelt om te leren, te groeien en zichzelf te zijn.

Inhoudsopgave

Inleiding 1
Inhoudsopgave 3
1. Methode Vreedzaam 4
    1.1 Plagen 4
    1.2 Conflict 5
    1.3 Ruzie 5
    1.4 Pesten 5
2. Preventie 6
    2.1 Structurele aandacht in de klas 6
    2.2 De rol van de onderwijsprofessional 7
    2.3 De school als gemeenschap 7
3. Signalering 8
    3.1 Signalen bij leerlingen die gepest worden 8
    3.2 Signalen bij leerlingen die pesten 8
    3.3 Rol van het schoolteam 8
    3.4 Rol van ouders 9
    3.5 Rol van leerlingen 9
    3.6 Digitale signalering 9
4. Aanpak 10
    Stap 1. Signalering en eerste gesprek 10
    Stap 2. Herstelgericht gesprek met betrokkenen 10
    Stap 3. Groepsaanpak en preventieve versterking 11
    Stap 4. Betrekken van ouders 11
    Stap 5. Opstellen van een begeleidingsplan 11
    Stap 6. Evaluatie en nazorg 12
    Stap 7. Escalatie (indien pesten aanhoudt) 12
Bijlage 1: Begeleidingsplan 13

1. Methode Vreedzaam

Onze school werkt in alle groepen met de methode Vreedzaam. Deze methode levert een bijdrage aan een positief sociaal klimaat en de vorming van actieve en 'betrokken' burgers. Ouders en leerkrachten hebben de taak om de kinderen voor te bereiden op een toekomst in de maatschappij. Een maatschappij waarin niet alleen lezen en rekenen belangrijk zijn voor succes, maar ook sociale vaardigheden.

De school als mini-maatschappij biedt de kinderen de gelegenheid om de nodige sociale vaardigheden te oefenen. Met de methode Vreedzaam leren de kinderen om op een positieve manier met elkaar om te gaan en op een democratische manier beslissingen te nemen. Ze leveren een actieve bijdrage aan de sfeer en de gang van zaken in de groep.

De volgende sociaal-emotionele vaardigheden komen in de methode aan bod:

- Inzicht in het effect van je eigen gedrag op anderen.
- Inlevingsvermogen; jezelf kunnen en willen verplaatsen in anderen.
- Rekening houden met anderen.
- Herkennen van gevoelens en hiermee omgaan.
- Controle over jezelf.
- Conflicten oplossen door win-win situaties.
- Meedenken hoe sommige dingen in de klas geregeld worden.
- Zelfvertrouwen/positief zelfbeeld versterken.
- Weerbaarheid.
- Actief Burgerschap.

Vanuit de visie van *Vreedzaam* is het belangrijk dat kinderen leren onderscheid te maken tussen plagen, conflict, ruzie en pesten, omdat elk van deze situaties een andere aanpak vraagt.

1.1 Plagen

- Kenmerken: Plagen is meestal onschuldig, kortdurend en bedoeld als grapje. Het gebeurt meestal tussen kinderen die gelijkwaardig zijn.
- Ervaring: Beide partijen kunnen erom lachen, en het stopt wanneer iemand aangeeft dat hij of zij het niet leuk vindt.

- Aanpak: Kinderen leren rekening houden met de grenzen van de ander en stoppen zodra die aangeeft dat het niet leuk is.

1.2 Conflict

- Kenmerken: Een conflict is een bredere botsing van wensen, belangen of waarden, en kan klein (wie mag er eerst op de schommel) of groot zijn (groepsdynamiek, uitsluiting).
- Ervaring: Conflicten zijn niet per definitie negatief, ze kunnen juist leerzaam zijn als ze goed worden aangepakt.
- Aanpak: Vreedzaam ziet conflicten als een kans om te oefenen met democratisch samenleven: kinderen leren bemiddelen, onderhandelen en samen verantwoordelijkheid dragen voor de oplossing.

1.3 Ruzie

- Kenmerken: Bij een ruzie zijn kinderen gelijkwaardig, maar hebben ze een botsing van meningen, belangen of emoties. Het kan hard gaan, maar het is meestal tijdelijk.
- Ervaring: Beide partijen zijn boos of gefrustreerd, maar ook beide partijen hebben invloed en kunnen bijdragen aan een oplossing.
- Aanpak: Ruzies zijn normaal en horen bij het samenleven. Binnen Vreedzaam leren kinderen hun gevoelens uiten, naar elkaar luisteren en samen zoeken naar oplossingen.

1.4 Pesten

- Kenmerken: Pesten is herhaaldelijk, opzettelijk en er is sprake van machtsverschil (de pester staat sterker dan het slachtoffer). Het slachtoffer voelt zich vaak machteloos.
- Ervaring: Het is kwetsend en bedreigend; het tast iemands veiligheid en zelfvertrouwen aan.
- Aanpak: Pesten is onacceptabel. De school grijpt actief in, spreekt pesters aan op hun verantwoordelijkheid en zoekt herstel in de groep.

2. Preventie

Binnen de methode *Vreedzaam* bouwen we op onze school actief aan een positieve en veilige schoolgemeenschap, waarin ieder kind zich verantwoordelijk voelt voor zichzelf én voor anderen. Pesten krijgt daardoor minder kans om te ontstaan of door te zetten.

2.1 Structurele aandacht in de klas

Elke groep werkt wekelijks met de lessen van *Vreedzaam*. De methode leert kinderen dat zij samen verantwoordelijk zijn voor de sfeer in de groep. Centraal staan:

- samen beslissen – iedereen heeft een stem en wordt gehoord, er wordt respectvol geluisterd naar anderen;
- omgaan met conflicten – kinderen leren op een respectvolle manier meningsverschillen oplossen;
- zorg voor elkaar – leerlingen leren hun gevoelens herkennen en uiten en leren zich inleven in anderen;
- verantwoordelijkheid nemen – kinderen dragen bij aan een positieve groep;
- een bijdrage leveren aan de gemeenschap – leerlingen ervaren dat hun gedrag invloed heeft op de groep.

Daarnaast worden kringgesprekken, groepsvergaderingen en klassikale afspraken ingezet om samen te werken aan een positieve groepsnorm. Door deze uitgangspunten dagelijks te oefenen, ontstaat een cultuur waarin pesten niet wordt geaccepteerd.

Binnen *Vreedzaam* worden oudere leerlingen opgeleid tot mediatoren. Zij helpen medeleerlingen bij het oplossen van conflicten of misverstanden. Zo leren leerlingen dat ze zelf invloed hebben op de sfeer in de school.
Daarnaast worden leerlingen gestimuleerd om elkaar op een positieve en respectvolle manier aan te spreken op gedrag dat niet past bij de groepsafspraken.

2.2 De rol van de onderwijsprofessional

De onderwijsprofessional heeft een centrale rol in het voorkomen van pesten. De onderwijsprofessional is een groepsleider en coach in de sociale ontwikkeling van de leerlingen.

- De onderwijsprofessional geeft het voorbeeld van respectvol en empathisch gedrag. De onderwijsprofessional besteedt voldoende aandacht aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden en stimuleert leerlingen positieve sociale contacten te hebben.

- De onderwijsprofessional creëert een veilige sfeer waarin gevoelens en gedachten besproken mogen worden. Er zijn duidelijke afspraken en regels. Deze worden consequent nageleefd, via gerichte feedback en positieve versterking.

- De onderwijsprofessional bekrachtigt actief het gewenste gedrag. Dit betekent dat het gewenste gedrag consequent benoemd wordt. Het toepassen van consequenties zijn relatie herstellend en hebben als doel om het ongewenste gedrag bij te sturen.

2.3 De school als gemeenschap

Het voorkomen van pesten is een taak waarin onderwijsprofessionals en ouders belangrijke partners zijn bij het creëren van een vreedzame school. Hierbij streven we ernaar dat:

- Iedereen zich verantwoordelijk voelt voor een prettige omgang met elkaar.
- Conflicten worden gezien als leermomenten.
- De sociale veiligheid actief gemonitord wordt (bijv. via leerlingvragenlijsten).
- Leerlingen, ouders en personeel samenwerken aan sociale veiligheid.

3. Signalering

Het tijdig signaleren van pestgedrag is belangrijk om problemen vroeg te kunnen aanpakken en escalaties te voorkomen. Pesten is niet altijd zichtbaar en kan op verschillende manieren voorkomen: verbaal, fysiek, digitaal of sociaal (zoals buitensluiten of roddelen). Daarom letten we als schoolteam goed op signalen van onze leerlingen.

Hieronder worden voorbeelden genoemd van mogelijke signalen bij pestgedrag.

3.1 Signalen bij leerlingen die gepest worden

- Worden stiller of trekken zich terug.
- Willen minder graag naar school, geven vaker aan dat ze zich niet lekker voelen.
- Hebben onverklaarbare blauwe plekken of kapotte spullen.
- Hebben vaker een sombere of verdrietige stemming.
- Lijken onzeker of hebben minder zelfvertrouwen.
- Staan vaak alleen op het plein of worden niet gekozen bij spelletjes.
- Laten een plotselinge daling in schoolprestaties zien.

3.2 Signalen bij leerlingen die pesten

- Willen de leiding nemen over anderen of bepalen wat er gebeurt.
- Maken regelmatig negatieve opmerkingen over klasgenoten.
- Sluiten anderen bewust buiten.
- Moedigen pestgedrag bij anderen aan.
- Reageren snel boos of agressief.
- Lijken weinig inlevingsvermogen te tonen.

3.3 Rol van het schoolteam

- Onderwijsprofessionals zijn alert op gedrag in en buiten de klas.
- Observaties worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem.
- We werken volgens de uitgangspunten van de methode *Vreedzaam*. Dat betekent dat we actief aandacht besteden aan een positief groepsklimaat, het oplossen van conflicten en het bevorderen van respect en verantwoordelijkheid binnen de groep.

- Opvallende signalen of veranderingen in gedrag worden besproken in het team, met de intern begeleider en waar nodig directie.

3.4 Rol van ouders

- Ouders kennen hun kind het best en merken veranderingen in gedrag het snelst op.
- We vragen ouders om signalen of vermoedens van pesten altijd te delen met de leerkracht.
- Samen zoeken we naar oplossingen en maken we afspraken over vervolgstappen.

3.5 Rol van leerlingen

- Leerlingen leren dat ze altijd naar een volwassene mogen gaan als ze zich onveilig voelen of pesten zien gebeuren.
- In de klas wordt regelmatig gesproken over respect, samenwerking en wat je kunt doen als je pesten ziet. Binnen de lessen van *Vreedzaam* leren leerlingen op een veilige manier praten over gevoelens, omgaan met verschillen en het aangeven van grenzen.

3.6 Digitale signalering

Pesten kan ook digitaal plaatsvinden

- Leerkrachten bespreken mediagebruik regelmatig met de groep.
- Jaarlijks wordt er meegedaan met ‘De week van de mediawijsheid’.
- Ouders worden betrokken bij signalen van digitaal pesten.
- Er is een beleid omtrent het gebruik van mobiele telefoons en devices in het primair onderwijs.
- Online pestgedrag wordt op dezelfde manier opgepakt als andere vormen van pesten.

4. Aanpak

Wanneer er sprake is van (mogelijk) pestgedrag, is het belangrijk dat dit snel, zorgvuldig en met aandacht wordt aangepakt. Binnen de methode *Vreedzaam* gaat het om herstelgericht handelen: het herstellen van relaties, het bevorderen van verantwoordelijkheid en het versterken van de groepsveiligheid.

Wanneer er (mogelijk) sprake is van pesten, worden de volgende stappen gehanteerd:

Stap 1. Signalering en eerste gesprek

Doel: helder krijgen van de situatie en het gevoel van veiligheid herstellen voor de betrokken leerling(en).

Pesten begint vaak klein, maar kan snel verergeren. Daarom nemen we elk signaal serieus.

- De leerkracht observeert en luistert naar wat er speelt.
- Er wordt onderscheid gemaakt tussen plagen, conflict, ruzie of pesten (zie hoofdstuk 2).
- De leerkracht gaat in gesprek met de betrokken leerling(en) om te achterhalen wat er aan de hand is.

Stap 2. Herstelgericht gesprek met betrokkenen

Doel: bewustwording, herstel van vertrouwen en concrete afspraken over toekomstig gedrag.

Wanneer sprake is van pesten, wordt er een herstelgericht gesprek gevoerd. Hierbij gaat het om de vragen:

- “Wat is er gebeurd, wie heeft daar last van, en wat kunnen we doen om het goed te maken?”
- De gepeste leerling krijgt de ruimte om te vertellen wat het gedrag met hem/haar doet.
- De pester(s) worden geconfronteerd met de gevolgen van hun gedrag en gestimuleerd om verantwoordelijkheid te nemen.
- De leerkracht begeleidt het gesprek volgens de *Vreedzaam*-principes van luisteren, respect en eigenaarschap.

Stap 3. Groepsaanpak en preventieve versterking

Doel: versterken van de groepsverantwoordelijkheid en het voorkomen van herhaling.

Pesten is zelden een probleem tussen twee leerlingen – het speelt zich af binnen een groepsdynamiek. Daarom wordt ook de groep betrokken.

- De leerkracht bespreekt (zonder namen te noemen) het belang van respect, vriendschap en grenzen.
- Via kringgesprekken, *Vreedzaam*-lessen of rollenspellen wordt gewerkt aan een positieve groepsnorm:
  "In onze groep zorgen we voor elkaar en lossen we problemen samen op."
- Leerlingen leren elkaar positief te corrigeren en steun te bieden aan wie buitengesloten wordt.

Stap 4. Betrekken van ouders

Doel: eenduidige aanpak tussen school en thuis.

Pesten is een probleem van de hele gemeenschap – school én thuis.

- Ouders van alle betrokken leerlingen worden geïnformeerd en (indien passend) uitgenodigd voor een gesprek.
- De leerkracht bespreekt wat er op school is afgesproken en vraagt ouders om deze lijn thuis te ondersteunen.
- De school benadrukt dat samenwerking cruciaal is om het pesten echt te stoppen.

Stap 5. Opstellen van een begeleidingsplan

Doel: duurzaam herstel en bewaken van sociale veiligheid.

Als het pestgedrag structureel is, wordt een begeleidingsplan opgesteld. Zie bijlage 1.
Dit plan bevat:

- concrete afspraken met de pester(s) en de gepeste leerling;
- verantwoordelijkheden van de leerkracht, intern begeleider, de vertrouwenspersoon, ouders en directie;
- afspraken over evaluatiemomenten;
- mogelijke inzet van leerlingmediatoren.

Stap 6. Evaluatie en nazorg

Doel: blijvend herstel en borging van veiligheid.

Na een afgesproken periode (bijvoorbeeld twee tot vier weken) evalueert de leerkracht met de betrokken leerlingen en ouders:

- Hoe verloopt het contact nu?
- Worden de afspraken nageleefd?
- Voelt iedereen zich veilig?

Zo nodig wordt de begeleiding verlengd of geïntensiveerd. De intern begeleider bewaakt de voortgang.

Stap 7. Escalatie (indien pesten aanhoudt)

Doel: de veiligheid van alle leerlingen waarborgen.

Wanneer het pestgedrag ondanks herhaalde gesprekken en begeleiding blijft voortduren:

- wordt de schoolleiding ingeschakeld;
- volgen mogelijk maatregelen zoals een officiële waarschuwing, tijdelijke time-out of schorsing;
- kan externe hulp (bijv. schoolmaatschappelijk werk) worden ingeschakeld.

Bijlage 1

Begeleidingsplan bij Structureel Pestgedrag

Begeleidingsplan bij Structureel Pestgedrag

Datum opstellen plan: _____

Leeromgeving: _____

Doelstelling van het begeleidingsplan

- Duurzaam herstel van relaties tussen betrokken leerlingen.
- Bewaken en versterken van sociale veiligheid in de groep.
- Ondersteuning van leerlingen en personeel bij omgaan met pestgedrag.

1. Betrokken leerlingen

Naam Leerling	Rol (gepeste/pester)	Korte beschrijving situatie

2. Concrete afspraken

Pester(s)

- Verwachte gedragsveranderingen:

- Ondersteuning die wordt geboden:

Gepeste leerling

- Ondersteuning:

- Afspraken om veiligheid te waarborgen:

3. Verantwoordelijkheden

Betrokkenen	Taken en verantwoordelijkheden
Leerkracht	• Dagelijkse begeleiding • Signaleren voortgang • Uitvoeren afspraken
Intern begeleider	• Coördineren plan • Overleg met leerkracht en ouder • Toezicht op voortgang
Vertrouwenspersoon	• Onafhankelijke begeleiding • Aanspreekpunt voor leerlingen • Ondersteuning gesprekken
Ouders/verzorgers	• Ondersteunen van hun kind • Gesprekken voeren met school • Afspraken uit het plan naleven in thuisomgeving
Directie	• Eindverantwoordelijkheid voor uitvoering van het plan • Waarborgen van sociale veiligheid op school • Toezien op naleving en ondersteuning van betrokken medewerkers

4. Evaluatiemomenten

Datum evaluatie	Wie aanwezig	Resultaat/actiepunten

5. Extra ondersteuning

- Leerlingmediatoren: _____
- Overige ondersteuning: _____

6. Handtekeningen betrokkenen